

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет хімії, екології та фармації
Кафедра екології та охорони навколишнього середовища

СИЛАБУС

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

підготовки магістра

спеціальності 101 Екологія

Освітньо-професійної програми «Заповідна справа»

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійною програмою - «Заповідна справа»

Розробник:

доктор хімічних наук, професор,
завідувач кафедри екології та охорони
навколишнього середовища

Гулай Л.Д.

Силабус навчальної дисципліни затверджений на засіданні кафедри екології та охорони навколишнього середовища протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.

Завідувач кафедри:

доктор хімічних наук, проф.

Гулай Л. Д.

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна /освітньо-наукова/освітньо-творча програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	10 Природничі науки, спеціальність 101 Екологія, освітньо-професійна програма «Заповідна справа», Магістр	нормативна
Кількість кредитів 4/120		Рік навчання 1
ІНДЗ немає		Семестр 2 Лекції 20 год.
Мова навчання українська		Практичні 22 год.
		Самостійна робота 70 год.
	Консультації 8 год. Форма контролю: екзамен	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Гулай Любомир Дмитрович
доктор хімічних наук, професор,
завідувач кафедри екології та охорони
навколишнього середовища
+380673326625

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація. Навчальна дисципліна «Стратегія сталого розвитку» передбачена як нормативна дисципліна для підготовки магістра галузі знань 10 Природничі науки, спеціальності 101 Екологія, за освітньо-професійною програмою - «Заповідна справа».

Вивчення даної дисципліни забезпечує здобуття студентами базових знань з основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів розвитку цивілізації, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, локальному та місцевому рівнях, а також сучасних підходів щодо кількісної оцінки управлінських рішень у контексті сталого розвитку.

2. Курси, на яких базується вивчення даної дисципліни це «Загальна екологія та неоекологія», «Методологія та організація наукових досліджень в галузі».

3. Метою викладання навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку» є формування у студентів основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів розвитку цивілізації, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, локальному та місцевому рівнях, а також сучасних підходів щодо кількісної оцінки управлінських рішень у контексті сталого розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни є формування уявлення про структуру та властивості біосфери з урахуванням особливостей таких її складових як техносфера і соціосфера, принципи її розвитку як динамічної системи, глобальні проблеми сучасної цивілізації (економічні, ресурсні, соціально-політичні, етичні, екологічні та демографічні), які є наслідком формування у суспільстві споживацького відношення до природи, сучасні

концепцій розвитку людства і біосфери (концепція ноосфери, концепція біотичної регуляції навколишнього середовища, концепція коеволюції природи і суспільства тощо), загальні характеристики якісних і кількісних показників (індикаторів) сталого розвитку і головних положень сучасних моделей розвитку суспільства, загальні аспекти застосування індикаторів сталого розвитку при вирішенні соціально-екологічних проблем на місцевому, регіональному і глобальному рівнях.

4. Результати навчання (компетентності):

Студенти повинні знати: властивості біосфери і принципи її розвитку як динамічної системи, основні закономірності розвитку відкритих стаціонарних систем, нормативно-правову базу України з питань екологічної політики і напрямів розвитку держави, основні відомості про глобальні проблеми сучасної цивілізації (економічні, ресурсні, соціально-політичні, етичні, екологічні та демографічні), взаємозв'язки між факторами розвитку суспільства, основні положення сучасних моделей розвитку суспільства, основні поняття і принципи концепції сталого розвитку суспільства, загальні характеристики індикаторів сталого розвитку суспільства.

Студенти повинні уміти: розрахунок локальних та регіональних індикаторів сталого розвитку, здійснення моніторингових досліджень природних і соціально-економічних систем, обґрунтування рішень, пов'язаних з розвитком соціально-економічних систем, формування алгоритмів побудови планів дій для соціально-економічно збалансованого розвитку регіонів в умовах переходу суспільства до сталого розвитку.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Конс.	Сам. роб.	ФК/ бали
Змістовий модуль 1. Основні положення та засади сталого розвитку						
Тема 1. Передумови формування засад сталого розвитку.	6	2			4	УО/ 3,0
Тема 2. Поняття системи і розвитку.	3	2	1			УО/ 3,0
Тема 3. Основні ознаки і складові сучасної біосферної кризи.	30	1		1	28	УО/ 4,0
Разом за змістовим модулем 1	39	5	1	1	32	10
Змістовий модуль 2. Міжнародні документи щодо сталого розвитку						
Тема 4. Хронологія прийняття міжнародних документів.	14	1		1	12	УО/ 3,0
Тема 5. Головні матеріали Конференцій в Ріо-де-Жанейро.	16	1		1	14	УО/ 3,0
Тема 6. Декларація і цілі розвитку тисячоліття.	14	1		1	12	УО/ 4,0
Разом за змістовим модулем 2	44	3		3	38	10
Змістовий модуль 3. Соціально-економічні аспекти сталого розвитку						
Тема 7. Розвиток соціальних еколого-економічних систем.	10	2	6	2		УО/ 3,0
Тема 8. Моніторинг переходу до сталого розвитку.	8	2	6			УО/ 3,0
Тема 9. Розроблення місцевого плану дій з охорони довкілля.	8	2	6			УО/ 4,0
Разом за змістовим модулем 3	26	6	18	2		10
Змістовий модуль 4. Сталий розвиток на межі тисячоліть						
Тема 10. Принципи забезпечення	4	2	1	1		УО/

сталого розвитку.						3,0
Тема 11. Альтернативні стратегії розвитку людства.	4	2	1	1		УО/ 3,0
Тема 12. Екологічна етика і освіта для сталого розвитку.	3	2	1			УО/ 4,0
Разом за змістовим модулем 4	11	6	3	2		10
Види підсумкових робіт						Бал
Модульна контрольна робота 1						15
Модульна контрольна робота 2						15
Модульна контрольна робота 3						15
Модульна контрольна робота 4						15
Усього годин						100

6. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Приведення базових показників соціальної, економічної та екологічної підсистем до нормованого виду	5
2	Розрахунок агрегованих та інтегрованого індикаторів екологічної підсистеми регіонів	5
3	Розрахунок агрегованих та інтегрованих індикаторів соціальної та економічної підсистем регіонів	5
4	Розрахунок індексу соціо-економіко-екологічного розвитку території регіонів	5
	Разом	20

7. Самостійна робота

№ з/п	Тема	К-сть годин
1	Історія формування концепції сталого розвитку	17
2	Конференції ООН з проблем навколишнього середовища	17
3	Конференція в Ріо-де-Жанейро з проблем навколишнього середовища	17
4	Стратегія сталого розвитку для ЄС	17
	Всього	68

IV. Політика оцінювання

Студенти повинні відвідувати всі аудиторні заняття. У випадку пропусків до здачі екзамену не допускаються ті студенти, які не відпрацювали практичні роботи.

Контроль навчальної роботи студента і оцінювання успішності навчання здійснюються за модульно-рейтинговою системою і включає поточний та підсумковий контроль. Формою поточного контролю знань студентів є письмова модульна контрольна робота, підсумкового – екзамен, який здається в усній формі.

У разі негативної оцінки чи неявки на екзамен з поважної причини допускається перескладання за попередньою згодою викладача.

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є екзамен. На екзамен виносяться основні питання, типові задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та умінь синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

**Перелік екзаменаційних питань для здійснення підсумкового контролю
успішності навчання**

1. Визначення і сутність стратегії сталого розвитку.
2. Завдання і головні принципи переходу до сталого розвитку.
3. Історія формування концепції сталого розвитку.
4. Принципи функціонування систем.
5. Уявлення про розвиток систем.
6. Системний підхід і системний аналіз.
7. Механізми стійкості систем.
8. Функції системи.
9. Основні характеристики стійкості системи.
10. Ознаки глобальної екологічної кризи людства.
11. Зникнення видів і зменшення біологічного різноманіття.
12. Ресурсна криза.
13. Біолого-психологічні причини кризи.
14. Хронологія прийняття міжнародних документів.
15. Головні матеріали Конференцій в Ріо-де-Жанейро.
16. Стратегія сталого розвитку Європейського Союзу.
17. Особливості Стратегій Сталого розвитку країн Євросоюзу.
18. Декларація і цілі розвитку тисячоліття.
19. Уявлення про соціальні екологоекономічні системи.
20. Аналіз розвитку соціальних еколого-економічних систем.
21. Оцінка соціального еколого-економічного розвитку.
22. Структура соціальних еколого-економічних систем.
23. Особливості формування стратегії сталого розвитку адміністративно-територіальних одиниць.
24. Вибір стратегії розвитку соціально-економічних систем.
25. Цілі та завдання моніторингу переходу до сталого розвитку.
26. Сутність і види моніторингу переходу до сталого розвитку.
27. Характеристика екологічних індикаторів сталого розвитку.
28. Характеристика соціальних індикаторів сталого розвитку.
29. Призначення місцевого плану дій з охорони довкілля.
30. Мета і завдання місцевого плану дій з охорони довкілля.
31. Етапи розроблення місцевого плану дій з охорони довкілля.
32. Принципи суспільної організації в просторі та часі.
33. Принципи забезпечення екологічної стійкості.
34. Принципи екологічних цілей.
35. Принципи екологічної мотивації.
36. Поняття ноосфери і шляхи розвитку людства.
37. Теорія біотичної регуляції і стабілізації довкілля.
38. Екологізація виробництва.
39. Екоекономіка.
40. Симбіотичний шлях розвитку.
41. Екологічний розвиток.
42. Концепція коеволюції М.М. Моїсеєва.
43. Енергія прогресу.
44. “Еко-соціальна ринкова економіка”.
45. Основні принципи екологічної етики.
46. Особливості формування концепції екологічної освіти.
47. Принципи освіти для сталого розвитку.
48. Впровадження стратегії сталого розвитку у сферу освіти.
49. Історія формування концепції сталого розвитку.

50. 8 загальних процесів-проблем або “смертних гріхів”, які загрожують людству (нобелівський лауреат Конрад Лоренц).
51. Глобальне потепління на планеті.
52. Парниковий ефект.
53. Руйнування озонового шару Землі.
54. Кислотні опади.
55. Зміни ландшафтів.
56. Отруєння ґрунтів.
57. Ерозія ґрунтів.
58. Спустелювання.
59. Забруднення Світового океану.
60. Криза надвиробництва промислових відходів.
61. Енергетична криза.
62. Ріст народонаселення на планеті (демографічна криза).
63. Необмежене зростання потреб.
64. Технократичний спосіб мислення.
65. Перша конференція ООН з проблем навколишнього середовища (червень 1972 р., м. Стокгольм).
66. Декларація принципів і План дії, (червень 1972 р., м. Стокгольм).
67. Міжнародна комісія з довкілля і розвитку, створена у 1984 р. Генеральною Асамблеєю ООН.
68. Фундаментальна праця “Наше спільне майбутнє”, представлена Міжнародною комісією з довкілля і розвитку у 1987 р.
69. Конференція ООН з навколишнього середовища й розвитку (3-14 червня 1992 р., Ріо-де-Жанейро).
70. Програма дій “Порядок денний на 21 століття”, ухвалена в Ріо-де-Жанейро у 1992 р.
71. Ольборзька хартія “Міста Європи на шляху до сталого розвитку”, схвалена учасниками Європейської конференції зі сталого розвитку великих і малих міст Європи в м. Ольборг, Данія у 1994 р.
72. Принципи сталого розвитку населених пунктів проголошено у заключних документах Конференції ООН з населених пунктів (ХАБІТАТ-II), яка відбулась у 1996 році в м. Стамбул (Туреччина).
73. Програма дій з подальшого впровадження “Порядку денного на 21 століття” (“Ріо+5”), ухвалена Генеральною Асамблеєю ООН на спеціальній сесії “Планета Земля+5” у 1997 р.
74. Оргуська конвенція, підписана на 4-й Пан-Європейській конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища “Довкілля для Європи” в м. Оргус, Данія, 1998 р.
75. Декларація тисячоліття, ухвалена на “Самміті тисячоліття” у вересні 2000 року.
76. План дій “Ріо+10”, ухвалений на Всесвітньому самміті зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі у вересні 2002 року.
77. Стратегія ЄС ООН освіти для сталого розвитку.
78. Всесвітній форум з освіти (Дакар, Сенегал, 26-28 квітня 2000 р.).
79. Міжнародна конференція з освіти для дорослих (листопад 2002 року, Софія).
80. Конференція в Ріо-де-Жанейро (1992): “Декларація Ріо-де-Жанейро по навколишньому середовищу й розвитку”.
81. Конференція в Ріо-де-Жанейро (1992): “Рамкова конвенція ООН про зміну клімату”.
82. Конференція в Ріо-де-Жанейро (1992): “Конвенція ООН про біологічне і ландшафтне різноманіття”.

83. Конференція в Ріо-де-Жанейро (1992): “Порядок денний на XXI століття (Agenda 21)”.
84. “The Future We Want” – “Майбутнє, якого ми бажаємо” (конференція в Ріо-де-Жанейро, 2012).
85. Стратегія сталого розвитку для ЄС (м. Гетеборг, червень 2001 р.).
86. “Самміт тисячоліття” (вересень 2000 р.).

VI. Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII.Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Боголюбов В. М., Клименко М. О., Мельник Л. Г. Стратегія сталого розвитку: Підручник. Херсон: Олді-плюс, 2012. 446 с.
2. Вальвач Ф. В., Дробноход М. І., Дюканов В. Г. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна: Навч. посібник. К.: МАУП, 2002. 367 с.
3. Голубець М. А. Екосистемологія: Підручник. Львів: ПОЛЛІ, 2000. 316 с.
4. Гор А. Земля у рівновазі. Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. К.: Інтелсфера, 2002. 312 с.
5. Добровольський В. В. Основи теорії екологічних систем: Навчальний посібник. К.: ВД “Професіонал”, 2006. 272 с.
6. Караваєва Н. В., Карпан Р. В., Коцко Т. А. Сталий розвиток: еколого-економічна оптимізація територіально-виробничих систем: Навч. посібник. Суми: Університетська книга, 2008. 384 с.
7. Крисаченко В. С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології: Підр. К.: Заповіт, 1998. 688 с.
8. Марушевський Г. Б. Етика збалансованого розвитку. К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2008. 440 с.
9. Мельник Л. Г. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник. Суми: “Університетська книга”, 2005. 654 с.
10. Мельник Л. Г. Устойчивое развитие: теория, методология, практика: Учебник. Суми: Університетська книга, 2009. 1216 с.
11. Мельник Л. Г., Хенса Л. (Бельгія) Соціально-економічний потенціал устойчивого розвитку: Практикум. Суми: “Університетська книга”, 2007. 335 с.
12. Шевчук В. Я., Белявський Г. О., Саталкін Ю. М., Навроцький В.М. Ноосферогенез і гармонійний розвиток. К.: Геопрінт, 2002. 127 с.
13. <https://ips.ligazakon.net/document/view/JH6YF00A?an=332>.